

印汉对照文学讀物

巴西瑪

BASIMAH

苏·艾迪著

封面設計：

溫悲鷗

26 FEB 1953

巴 西 瑪
BASIMAH

蘇·艾迪 著
李 旭 譯

統一印尼基金會
1962年·椰加達

作者簡介

蘇伯倫·艾迪是印尼現代詩人兼作家，一九三四年六月二日出生于勿里洞的一個工人之家，父親是抗荷武裝部隊領袖。十三歲在小學就讀時，就開始寫作。他的短篇小說和詩，最初發表于棉蘭「時代」雜誌。他詩寫得多，但一般人認爲：他的小說寫得比詩好。

短篇小說「巴西瑪」，獲得人民日報主辦的一九六一年最佳短篇小說奬。

「巴西瑪」通過一個小孩子的口吻，娓娓地描述了一個優秀的反荷女英烈巴西瑪的動人的形象。文筆明朗、簡樸、有力，獨具一格。

TAHUN 1946. Dikampung kami penduduk sudah mulai terbagi, jaitu kaum jang tidak mau bekerdjasama dengan Belanda, dan kaum jang berpihak dan bekerdjasama dengan Belanda. Djumlahnja lebih banjak adalah dipihak Belanda dan kaum ini hidupnja sangat senang, tjukup makanan, pakaian, dan kemewahan-kemewahan jang tjukup mengilerkan kaum republiken jang kurang kuat pendiriannja. Betapa tidak, kaum jang republiken jang mesti tjari makan sendiri ditengah lautan bekot membekot, bentji membentji, hina menghina, dan penuh kemelaratan, tapi keluarga kaum jang bekerdjasama dengan Belanda kebandjiran beras, barang2 kalengan seperti susu, corned beef, mentega, ikan kaleng dan terigu, serta segala matjam seperti roti Eropah.

Peropaganda-pun mengiringi pembagian itu dengan sembojan Holland tolong Indonesia. Dipasar, ditengah keramaian, dan ditempat pembagian distribusi makanan dan pakaian untuk pegawai2 jang bekerdjasama dengan Belanda, selalu ada sembojan itu: Holland tolong Indonesia, satu perkataan jang memedihkan kaum republiken. Waktu itu ajahku termasuk kaum republiken dan anti Belanda. Karena itu pula kehidupan kami: melarat, penuh edjekan jang dilemparkan oleh kaum pro-Belanda; djuga dari pihak pro-Belanda dari keluarga ibuku, dan kami mesti tjari sendiri membanting tulang ditengah lautan kemewahan mereka jang senang mengedjek, menghina: — „ Apalah artinja mau melawan Belanda, kita jang lemah tak berdaja ini. Apalah tjukupnja hanja dengan tidak mau beker-

一九四六年，我們村裏的居民已開始分為：不願與荷蘭合作的一派，和站在荷蘭方面，並與之合作的一派。數量是站在荷蘭方面的一派為多，他們生活得很稱心如意，不愁衣食，而奢侈的享受足够使那些立場不穩的共和國份子垂涎。為什麼不呢？共和國份子必須出海尋求生計，彼此間相互抵制，相互仇視，相互侮蔑，充滿着貧困。但是，與荷蘭合作的那一派人的家屬，則滿溢着米與各色罐頭食品，如牛奶、罐頭牛肉、牛油、罐頭魚、麵粉以及西洋餅乾。

荷蘭帮助印度尼西亞的宣傳口號，也隨着那些配給品而來。在市塲上，在熱鬧塲合，和在與荷蘭合作的一派人的衣食配給處，到處都可以聽到「荷蘭帮助印度尼西亞」這一句使共和國份子痛心的宣傳口號。那時，我爹是反對荷蘭的共和國份子。因此，我們的生活：貧困，充滿着自親荷份子——包括我母族方面的親荷份子——拋擲過來的冷嘲熱諷。我們必須在他們的奢侈生活的海洋中，胼手胝足，自立苦鬥。這派親荷份子喜歡譏刺、輕蔑道：「我們軟弱無力，反對荷蘭有什麼用？單單不

djasama dengan Belanda, hanja menjiksa diri sendiri", demikianlah keluh orang banjak, orang2 jang bekerdjasama dengan Belanda dan orang jang bersimpati dengan mereka.

Tapi ajah terus mendjadi kaum republiken. Ajah membuat sungkur sendiri (sungkur itu ialah sematjam djala, jang didorong dengan dua buah batang bambu, alat menangkap ikan dilaut, sungai). Pergi kelaut djam 18.00 pulang djam 03.00 atau djam 04.00 dan membawa ikan, udang. Ikan dan udang inilah didjual untuk beli beras. Kadang-kadang aku dan adikku mendjualnja kepasar, kadang2 tak perlu kepasar, orang2 datang kerumah kami dan memilih sendiri ikan2, udang2 itu. Setiap hari pekerdjaan itu dilakukan.

Dirumah kami kadang2 tempat pertemuan kaum republiken, beberapa orang kawan ajah jang kukenal. Pembitjaraan mereka tidak begitu djelas, tapi kadang2 suaranja keras, berdebat, kadang2 diam dan bisik-bisik pelan2. Kemudian pulang satu2, datang lagi jang lain, pulang lagi, datang lagi, debat lagi, pelan2, bisik2; bubar; itu sadja. Kadang2 ajah membawa koran, menundjukkan koran itu pada kawannja:— „Lihat ini, di Djawa sudah lama mulai, Sumatera mulai, Sulawesi kemaren dulu, Makasar" — katanja.

Aku tidak tahu apa itu, dan aku tak begitu ambil perhatian. Jang penting bagiku sekolah, habis sekolah mengadji, habis mengadji sama teman-teman sebaja, ngobrol disurau, melempari andjing Belanda beramai-ramai. Kalau malam sesudah mengadji djam 20.00 atau 21.00, lalu ramai2 dengan kawan2 sebaja ngobrol ditengah djalan dengan tidak usah takut ditubruk mobil, sebab kampung kami djarang ada mobil, paling2 mobil Belanda, sedan, atau truk militer jang mengangkut beras, sepeda, terigu, barang2 kalengan untuk kaum co. Kadang2 djuga sendjata untuk dibawa kegudang sendjata, disimpan baik-baik dan dikeluarkan bila militer-militer Belanda perlu sendjata untuk membunuh, bertempur dipulau lain, di Sumatera, Lampung, Palembang atau dipulau mana sadja. Pulau kami aman ketika itu, rakjatnja baik2 menurut Belanda, tidak ada pem-

與荷蘭合作就够麼？只是苦了自己。」如是這般，合作份子與同情他們的人感慨着。

但是，我爹依然是共和國份子。他自個兒製成了一張「孫古爾」（在海和河中捕魚的工具，是一種網，用兩根竹竿推動）。下午六點鐘出海去，早晨三點鐘或四點鐘回來，帶來了魚蝦，這些魚蝦賣了換米。有時我與弟弟往市場去賣，有時不必拿到市場去，要買的人自己會上門來挑選。我們每天就是這樣勞作。

我家偶爾成爲共和國份子集會的地方，這些人都是我所認識的我爹的幾個朋友。他們的談話不很淸楚，但是，有時高聲爭論，有時靜默，慢慢低語。以後一個一個走了。別的又來，又走，又來，又爭論，慢慢低語，散了，如此而已。有時我爹帶有報紙，指點着那報紙對他的朋友說：「看這，椰加達早已開始了，蘇門答臘開始了，蘇拉威西是前天，孟加錫——。」

我不知道說的是什麼，而我也不很留心。對我頂要緊的是上學讀書，放學後就唸經，唸經後就與年齡相髣髴的友伴，在教堂談天說地，紛紛用石塊扔荷蘭人的狗。倘若晚上唸完經後是八點鐘或九點鐘，就與同年的友伴在路心聊天，而不必變懼爲汽車所碰撞。緣因我們村裏難得有汽車，頂多是荷蘭的汽車：橋車或運載米、脚車、麵粉、罐頭食品給合作份子的軍用卡車，這些軍用卡車有時也載送武器到軍火庫去好好收藏。當荷蘭軍隊需要武器去屠殺人，在外島如在蘇門答臘、楠榜、巨港或其他各島作戰時，就把它拿出來。我們這島那時安寧無事，人民馴服地聽從荷蘭，沒有動亂，沒有人反抗荷蘭，共和國份子任其多，却是苦

berontakan, tidak ada jang mau melawan Belanda, kaum republiken boleh banjak toch mereka menjiksa diri, lama2 djuga tertarik bekerdja sama Belanda; demikianlah pendapat Belanda. Belitung, suatu pulau jang aman, tenteram, dingin seperti timah dingin, demikian kata Belanda. Mereka belum mendapati timah sewaktu masih tjair — panas membara — lengket.

SEHABIS mengadji kami duduk2 ditengah djalan. Kami djuga mempunjai golongan anak2 kaum non, anak2 sekolah di SR bukan di HIS. Kadang2 kami berdebat djuga, siapa jang akan menang; Belanda atau Indonesia dan Indonesia itu maksudnja Sukarno, pihak republik. Tapi perdebatan itu selesai dengan baik, sebab sama2 sependapat: pihak republik pasti menang, kata ajah kami masing-masing dan kami anaknja jakin, tapi tidak bisa menerangkan apa sebabnja pasti menang, hanja mengerti dan merasakan. Sudah itu djalan lagi. Dan pada achirnja ada maksud mengintip. Mengintip rumah seorang djanda. Djanda itu Basimah namanja. Seorang djanda jang tidak begitu baik namanja dikalangan orang2 kampung. Basimah pernah melahirkan anak tanpa suami jang terang dan anak itu meninggal sewaktu umur dua hari. Kedjadian itu tiga tahun jang lalu, tapi orang2 tidak lupa, meskipun Basimah sendiri sudah lupa.

Djanda Basimah belum begitu tua, tidak begitu tjantik, hidup sendirian. Mentjari sendiri, berdjadja (berdjualan kue) berkeliling. Katanja achir2 ini djualannja sangat laku bila dibawa ketangsi Belanda dan asrama, Belanda senang dengan nagasari, kelepun, onde2, ketan. Belanda2 itu sebenarnja Belanda hitam, lebih hitam dari kulitku. Belanda jang putih djarang2 kelihatan. Paling2 hanja memerintah, tundjuk ini tundjuk itu, teriak sini teriak sana dan Belanda hitam mengerdjakannja.

Achir2 ini di rumah Basimah sering kami lihat ada orang masuk; diam2 laki2 masuk kedalam. Tidak lama keluar dan

了自己而已，久而久之，也會被拉攏過來，與荷蘭合作的。這是荷蘭的看法。勿里洞，是一個安定、寧靜，似錫一般冷的島，這是荷蘭的說法。他們不知道，當錫還是液體時，是熾熱的，黏糊糊的。

唸完經，我們坐在路心。我們小孩子群中，也有不合作份子，都是在普通小學而不在荷印小學讀書的學生。有時我們也爭論：荷蘭與印度尼西亞，誰將勝利。印度尼西亞指的是蘇加諾——共和國方面。但是，爭論的結果很圓滿，因爲大家的意見一致，共和國方面一定勝利。我們各人的爹這樣說，而我們都深信這點，却說不出所以然來，僅是理解和感覺到。這之後，我們也就又去蹓躂。末了，我們終于想去窺探，窺探一個寡婦的房子，這寡婦叫巴西瑪。在村人中，她名聲不很好，她曾私下生了一個兒子，這兒子下地兩天就夭折了，這是三年前的事，雖然巴西瑪自己已經忘却，但村裏人可記住了。

巴西瑪不很老，不很漂亮。她獨個兒生活，自尋生計，兜賣各種點心，據說，新近她的賣品倘若她帶到荷蘭兵營去，很有銷路。荷蘭兵營裏很喜歡納加沙利㊀，格勒本㊁，翁特翁特㊂，糯米團。那些荷蘭人，其實都是黑荷蘭人，比我的皮膚還黑。白荷蘭人很少見到，頂多只見他們指手劃脚，發號施令，叫黑荷蘭人去實行。

近日，我們常看到，有人到巴西瑪的家；悄悄的，一個男人走進去，不久就出來，而又有別的進去，半點鐘後又出來。以後，又來了二

㊀ 印尼民族一種點心名。是用波羅蜜切成塊後煎飪的食品。
㊁ Kelepun, 一種糕名，用糯米粉揉成圓糕並參于糖水的食品。
㊂ Onde2, 也是一種糕點名，用樹薯制成。

ada lagi jang lain masuk, setengah djam keluar lagi. Kemudian datang lagi dua tiga orang, pulang, datang lagi jang lain, pulang, terus sampai djauh malam. Inilah jang ingin kami intip. Hebat Basimah ini, pikir kami anak2 jang sudah agak dewasa.

— „Basimah ini memang luar biasa, bisa menampung 8 atau 9 orang laki2 dalam beberapa djam" — kata Ali kawan kami jang terbesar.

— „Rupanja Basimah ini tidak hanja berdjualan djadja, tapi djuga daging mentah" — kata Djamal kawan kami jang senang ngomong kotor. Dan kami tertawa ramai-ramai.

— „Sekarang sadja, mumpung laki2nja masih didalam", — kata Djuki. Dan kami beramai-ramai pergi menudju kerumah Basimah. Badanku dingin2 panas, agak gemetar, tapi senang, enak. Malam gelap, kampung kami belum ada listerik. Kami berdjalan tanpa bitjara. Djamal didepan, kemudian Ali, Djuki, Razak, Denan, aku dan Saman. Dekat rumah Basimah, kami lebih berhati-hati, dan berdjingkat-djingkat.

— „Masih ada", — bisik Djamal.

— „Pelan2, awas ranting kering" —. Daun2 kering dan ranting kering berbunji agak keras. Dari djauh andjing melolong. Kemudian bunji andjing berkelahi. Bunji itu menjenangkan, agar kami lebih bebas bergerak tanpa bunji indjakan. Sampai kedinding rumah Basimah. Kelihatan sebuah pelita. Tapi orang2 laki2 tidak kelihatan. Kedengaran bunji suara jang tidak djelas, hampir bisik2. Kami masing2 mentjari lobang atau sela2 dinding jang agak lebar. Kudapati lobang jang agak besar. Kelihatan sedikit Basimah sedang duduk, dan seorang laki2 lagi. Tampaknja orang laki2 itu aku kenal. Tapi belum berani kupastikan siapa dia. Mirip pak Kadir, seorang kawan ajahku kaum republiken. Tapi lekas2 sangkaan itu kubuang. Tak mungkin pak Kadir. Pak Kadir sering kerumah dan bitjara dengan ajah. Pak Kadir baik hati dan tetap pendiriannja. Tidak, tidak mungkin pak Kadir pikirku. Djamal mendekati aku, didorongnja aku agak kepinggir, dia merampas lo-

三個人，回去了，又有別的來，又回去了；如此一直至深夜。這就是我們想窺探的事。這個巴西瑪眞了得！我們年紀較大的孩子想道。

「巴西瑪眞不平常，竟能在幾個鐘頭內，接待八九個男人。」阿利說道，他是我們友伴之中年紀最大的一個。

「看來巴西瑪不單販賣點心，而且也賣生肉。」査馬爾說道，他在我們友伴中，最愛講下流話。而我們都嘻嘻哈哈笑了。

「進攻吧！趁男人還在裏面，」朱吉說道。我們就一哄朝巴西瑪的屋子走去。我的身體發冷發熱，稍微抖顫，但是欣喜和舒暢。夜黑漆漆的，我們村裏還沒有電灯。我們不聲不響地走着，查馬爾走在前頭，接着是阿利、朱吉、拉查克、德南、我和沙曼。臨近巴西瑪的屋子，我們格外小心翼翼，躡手躡脚。

「還在呢。」査馬爾低語道。

「慢慢走，留心枯乾樹枝！乾枯的葉子和樹枝發出較大響聲。遠處有狗吠。接着是狗打架的聲音，這聲音使我們心喜，使我們稍微寬懷行動，脚步聲沒被覺察。到了巴西瑪的屋牆根，我們看見一盞灯，却沒看見男人，只聽到含糊的聲音，幾乎是在細語。我們分頭尋覓壁孔或較寬的牆縫。我找到一個較大的壁孔。略略瞥見巴西瑪坐着，還有一個男人。看樣子那男人我眼熟。但是，我未致斷定是誰，很像加迪爾伯伯，一個共和國份子，我爹的朋友。然而，我立刻拋開這想頭，不可能是加迪爾伯伯；加迪爾伯伯時常到我家，並和我爹談話，加迪爾伯伯心地好，立場穩。不，不可能是加迪爾伯伯，我想道。

査馬爾挨近我，把我推向較側邊，他搶佔我窺視的壁孔。他瞧得好

bang intaianku. Lama dia melihat kedalam, dan kedengaran bunji nafasnja turun naik.

— „Seperti pak Kadir" — bisiknja.

— „Bukan" —.

— „Tjoba kau lihat, mirip pak Kadir. Persis" —.

— „Aku sudah lihat lama, bukan pak Kadir, orang lain" — djawabku.

Kemudian kedengaran suara tak begitu djelas, tenang, bisik2, pelan2. Lama2 kami agak bosan menunggu, tak ada apa2, tak ada bunji randjang, tak ada bunji jang kami tunggu2. Lalu kami meninggalkan rumah itu. Berkumpul lagi ditengah djalan, duduk ngobrol.

— „Kita terlambat" — kata Djamal.

— „Barangkali mereka sudah selesai" — kata Ali.

— „Kau sih jang salah, tadi kuadjak lebih siangan." —

Dan dari djauh kedengaran lontjeng ditangsi berdentang sepuluh kali. Suara-suara kami sudah djarang2. Kemudian lelah, ngantuk, diam menguap.

— „Pulang ah" — kata Ali.

— „Ja ah" —, Djamal bangkit.

Dan kami pulang. Kudapati ibu sedang menganjam tikar. Demikianlah kami. Ajah menjungkur, ibu menganjam tikar, aku berdjualan ikan, udang, atau kadang2 tikar. Begitu terus. Siang kawan-kawan ajah berkumpul, ngobrol, kadang2 berbitjara bersemangat. Datang pak Kadir. Ku-amat-amati. Jah memang, orang jang dirumah Basimah dulu seperti pak Kadir. Tapi bukan pak Kadir, pasti bukan! Aku melawan pikiran itu.

SUATU MALAM, kami ingin mengintip lagi. Kami lihat dari djauh Basimah membukakan pintu. Masuk seorang, kemudian dibelakangnja ada dua orang laki2 lagi. Pintu ditutup. Kami memperhatikan dari djauh. Tidak tahu siapa. Tapi apalagi kalau bukan mau berbuat buruk, begitu pikirku.

Kami pergi mendekati rumah djanda itu. Seperti biasa ka-

久，我聽到他呼吸起伏的聲音。

「好似加迪爾伯伯，」他低語道。

「不是。」

「你看看，好像加迪爾伯伯，一模一樣。」

「我看了好久，不是加迪爾伯伯，是別人！」我答道。

接着，聽見不很清楚的語音，鎮定、低細、緩慢。久而久之，我們等得倦怠了，沒什麼事發生，沒有睡榻響動，沒有我們期待的聲響，我們就離開那屋子，重又聚會在路心，坐着閒聊。

「我們遲了！」查馬爾說道。

「他們大約成了事，」阿利說道。

「錯的就是你，剛才我就催你早一點。」

遠處傳來兵營的鐘聲，敲了十下。我們的語音巳零零落落。以後是疲怠，瞌睡，悄悄的打着瞌睡。

「回家吧！」阿利說道。

「嗯，好！」查馬爾站起身來。

我們都回家。娘方在編織草蓆。我們就是這般：爹網魚蝦，娘編草蓆，我賣魚蝦，間或也賣草蓆。日日如此。白天，爹的朋友群集一起，聊天，有時爭論，有時談得眉飛色舞。加迪爾伯伯來了，我留心觀察。啊，不差！過去在巴西瑪屋中的那人正似加迪爾伯伯；然而，不是加迪爾伯伯，定然不是！我抗拒這想頭。

某夜，我們又想去窺探。我們自遠處望見巴西瑪開門，一個人進

mi berdjingkat, takut kalau-kalau kedengaran dari dalam. Semakin dekat lobang pengintip, djalan darah semakin kuat. Aku merasa panas dingin, gemetar, tapi enak, dan kadang2 djalan darah deras sekali, rangsang membangkitkan nafsu. Hampir dekat lobang dan sela2 dinding. seekor katak melompat dan kena betisku. Aku terkedjut, lalu berteriak keras: — „Aduh apa itu, ular!".

Dan aku menggeleparkan kaki. Suara itu tjukup keras kedengaran kedalam. Dua orang kawan mengindjak ranting kering dan suaranja men-djadi2. Seorang lari, disusul seorang lagi.

— „Siapa itu." — seru suara dari dalam. — „Mau apa kalian", kemudian pintu dibuka. Kami lari tjepat. Bersembunji dibalik pohon. Gelap sekali. Kami dapat melihat dari djauh, ada sinar lampu dari pintu. Aku bersembunji dibalik pohon kelapa, agak dibelakang dapur rumah djanda itu.

— „Apa heh, mau apa. Mengganggu kesenangan orang sadja! Dasar anak2 tidak ada kerdjaan" — gerutu suara Basimah.

Tidak berapa lama pintu ditutup lagi. Kami satu2 menudju kedjalan, berkumpul. Tidak bitjara. Antjaman Basimah tjukup mejakinkan. Achir2 ini memang dia sering berdjadja ketangsi militer Belanda dan keasrama jang tak djauh dari gudang mesiu. Dia banjak kenal militer, kue2nja disenangi militer, ketangsi polisi banjak kenal polisi. Aku djadi takut.

— „Apa jang dia bilang tadi" — kata Razak.

— „Alah, itu kan hanja antjaman, agar kita takut dan tak akan mengintip, djadi dia senang berbuat maksiat itu tanpa kita mengganggu" — kata Ali.

— „Kotor kampung kita ini. Mau seperti dulu Basimah ini."

— „Belum tjukup djadi pembitjaraan orang" — kata seorang.

Sudah itu kami tidak ngomong lagi. Lalu pulang. Malam besoknja kami mengintip. Dari djauh kami lihat seorang laki2 masuk kerumah djanda itu. Beberapa menit datang lagi seorang, dan diiringi laki2 lagi. Kami hanja melihat dari djauh.

去，接着，後面又有二個男人。門關上了。我們遠遠留意，不知道是他。可是，倘若不是去幹下流勾當，還有什麼呢？我如此想道。

我們走向那寡婦的家，像平時那樣，我們躡手躡脚，生怕萬一被屋內的人聽見。愈走近那窺視的壁孔，血液奔流得愈急，我感到熱、冷、戰顫，可又舒暢。有時血液一陣猛湧，激起了慾念。幾乎接近壁孔與牆縫之時，有隻青蛙一跳，觸及我的小腿。我吃了一驚，大聲嚷道：「哎喲！這是什麼？蛇！」

我頓着足。響聲足够使屋內的人聽見。兩個同伴踩着乾枯的樹枝，響聲連續發作。一個人跑了，又有一個人跟着也跑了。

「誰？」自內發出的聲音，「你們想做什麼？」

接着，門開了。我們趕緊逃，藏匿在樹背後。黑黝黝的，我們自遠處望見：灯光從門內射出。我躲閃在一株椰樹後面，略靠近那寡婦的屋子的廚房。

「喂，要做什麼？一味只是擾人好事！閒蕩的孩子眞壞！」巴西瑪發着牢騷。

不多時，門又關上了。我們一個一個走到路中，會合在一起。沒有人開口。巴西瑪的威脅，够使我們信服。新近她委實常去荷蘭兵營，和距離軍火庫不遠的宿舍。她認識很多軍人，她的點心很受歡迎。到警署又結識了不少警察。我因此懼怕。

「她剛才說什麼？」拉在克說道。

「管她，嚇嚇人罷了。她想使我們害怕，不再去偷看，她就能稱心如意做壞事，免受我們干擾。」阿利說道。

「我們這村子眞污穢，巴西瑪又要與往日一般了。」

「給人當作話柄還不够！」一人說道。

之後，我們不再談下去，就回家了。

隔夜，我們又去窺探。遠遠望見一個男人進入那寡婦的家。過了幾分鐘，又一個人來了，而後面又跟有別的男人。我們只在遠處張望，心

Hati ingin mengintip, tapi agak takut. Apalagi mendengar antjaman malam kemarinnja.

— „Tentu jang masuk itu polisi" — kataku.

— „Ja, satunja lagi militer Belanda", — kata Saman kawanku jang karib.

— „Ach bohong, setahuku belum ada militer dan polisi masuk kerumah itu, paling2 orang kampung lain atau kampung ini djuga jang kurang hiburan" — kata Ali.

— „Jang bininja djelek" — kata Djamal, kemudian dia landjutkan : „Basimah ini kan kelas murahan, lagi tidak tjantik, lagi tuan militer dan polisi mainnja jang kelas lumajan. Basimah ini kelas pitjisan, kelas rongsokan, kelas musium !". Kami tertawa ramai. Lalu ngobrol lagi. Hari makin malam. Lontjeng ditangsi kedengaran sepuluh kali. Kami pulang satu2. Dua tiga malam kami tidak mengintip, perai.

Dari djauh tetap kami awasi rumah djanda itu. Pintu dibuka, laki2 masuk ; buka lagi, pulang, datang jang lain. Kami tidak tahu siapa jang datang. Gelap, sembunji - sembunji dan penuh rahasia.

MALAM ITU habis mengadji. Ajah sudah pergi kelaut. Aku turun menudju kedjalan tempat kami berkumpul. Sudah ada kawan2, tiga orang. Datang lagi seorang. Jang besar antara kami hanja Djamal. Ali tak datang. Kami ngobrol lagi.

— „Mengintip kita malam ini" — kata Djamal.

— „Kukira sudah boleh, Basimah tentu sudah lupa jang dulu itu" —.

— „Mari kita" —kata Djamal sambil bangkit dan berdjalan dimuka kami. Kami menudju kerumah djanda itu. Pelan2 dan hati2. Aku lebih berhati-hati. Sebab dulu karena akulah pengintipan djadi gagal. Sekarang aku tak takut lagi. Paling2 hanja katak. Aku djadi lebih berani. Kami semakin mendekat. Tentu sadja aku sudah hafal dimana lobang dulu. Sebelum diserobot kawan lain, aku lebih dulu mendekati lobang itu dan

想走近去偷覷，可又害怕，何況耳中還響起昨夜的嚇唬。

「進去的自然是警察。」我說。

「對，另一個是荷蘭兵。」沙曼說，他是我親密的同伴。

「呵，胡說！就我所知，未有兵和警察進過那屋子，頂多是別個村子的人，或是我們村子裏，無處解悶的人，」阿利說道。

「那些老婆長得醜的人，」査馬爾開口道，接着他說下去：「巴西瑪是下等貨色，又不漂亮，何況警察和兵老爺玩的也得像樣的貨色，巴西瑪是低賤貨色，破爛貨色，古董貨色！」

我們哄笑了，以後又東談西講。夜愈深，兵營裏的鐘響了十下。我們絡繹歸家。有兩三夜，我們歇息，不去偷覷。

我們依然在遠處留神張望那寡婦的家。門開了，有男人進去；又開了，有人走了，別的又來。我們不知道來的是誰。暗沈沈的，偷偷摸摸的，充滿着秘密。

那夜，唸畢經，爹已經出海去了。我離家走到我們會合之處，已有三個同伴在那里，之后又來了一人。我們之中年紀大的僅是査馬爾，阿利沒來。我們又聊天了。

「我們今夜去偷看！」査馬爾說道。

「我想這行，巴西瑪一定忘了過去那事。」

「我們這就去，」査馬爾邊說邊站起身來，走在我們前頭。我們朝那寡婦的家走去。緩慢的，小心翼翼的。而我格外小心，因爲過去由於我的緣故，窺探失敗了。現在我不再害怕，頂多嗎，是只青蛙。我益加膽壯。我們愈臨近了。自然，我記好以前的那壁孔。在別的同伴尚未下手之先，我已走過去佔據了。起初，瞧見巴西瑪，巴西瑪正坐在席子

menguasainja. Mula2 kelihatan Basimah. Basimah sedang duduk ditikar. Dan dihadapannja samar2 seorang laki2 jang seperti pak Kadir dulu. Disebelahnja ada laki2 lagi. Kedengaran mereka bertjakap, tapi tidak djelas, hanja suara jang pelan2. Ditengah - tengah ada pelita. Orang jang mirip pak Kadir itu duduk bergerak-gerak, kemudian pindah tempat dan kelihatanlah laki2 disebelahnja itu. Tiba2 mataku djadi begitu tadjam. Kutatap dengan tepat, dan mataku djadi galak, menjelidik.

— „Astagafirullah, laki2 itu ajahku, jah pasti ajahku, aku kenal betul" —bisikku pada diri sendiri. Berkali-kali bola mataku meluntjur dari kaki sampai kekepalanja. Rambut pendek, lengan badju pandjang, tangannja, mukanja, tak salah lagi ajahku Denjut darahku djadi bertambah deras, berdentang, dada turun naik, perasaan marah, berkobar terbakar. Begitu mengchianat ajahku ini. Orang tua tak tahu malu, sudah punja isteri sudah punja anak, hampir2 punja tjutju masih djuga hidung belang dan njeleweng. Satu2nja pengchianatan jang paling besar terhadap ibu. Rasa marahku tak dapat memaafkan kesaahan ajah ini. Aku djadi gemetar, marah, bentji, sedih, malu satu pengchianatan terhadap ibu. Lagi2 kupandangi, tidak, tidak salah itu adalah ajah. Lihat dia membuka sesuatu, kertas lebar, menundjuk dikertas itu, apalagi kalau bukan uang barangkali, membajar djanda terkutuk itu. Aku tidak mau melihat kedjahatan ini, pantas sadja pak Kadir sering2 kerumah djangan-djangan membitjarakan djanda rongsokan itu, dan ajah terseret.

Lekas2 aku pulang sendiri. Lobang itu kutinggalkan. Ach betapa malu bila lobang itu didapati anak2 lain dan anak-anak itu melihat didalamnja ada ajah. Kuambil sebuah batu, dan djauh sambil berlari kulempar rumah haramdjadah itu. Kedengaran indjakan kaki anak2 berlari dan sajup kedengaran bunji suara marah2 menggerutu. Aku berlari menudju rumah akan kuadukan kepada ibu, biar ibu menghadjar ajah. Biar apa djuga jang akan terdjadi, perkelahian, pertumpahan darah tjerai sekalipun, tapi pengchianatan tak boleh terdjadi. Sampa

上。對面隱約有一男人，像過去的那加迪爾伯伯。斜側另有一男人。他們正在談話，可是聲音很小，語調緩慢，中央有盞灯。那恍似加迪爾伯伯的人，坐着，不時移動，後來，座位遞過了，我瞧到他斜側的男人。此的我的眼色變得尖銳，我對正注視。我的眼中射出兇光，觀察着。

「天呀！那男人是我爹，不差，正是我爹，我認得準，」我低聲自着。我的眼珠自他脚下打量到頭頂：短頭髮，長衣袖，手和臉孔，再也錯不了，是我爹。我的脈搏跳得厲害，咯咯響，胸起伏，憤怒的感情熊熊燃燒着。我爹竟是如此無德，好不知羞恥的老人，有妻有兒，幾乎要抱孫子了，還是尋花問柳，違反人倫。這是對娘唯一的最大的背叛。我a恨，不能饒恕我爹的這一過失。我抖顫、憤怒、憎恨、傷心、羞愧；這是對娘的一種背叛呀。我又再打量，不，不錯，正是我爹。看，他打開一張寬大的紙，在那紙上指點着，那還不是錢？要付給那可詛咒的寡婦。我不想看這罪惡的勾當。怪不得加迪爾伯伯不時到我家，說不定談的就是這破爛寡婦，而我爹給拖上了。

我急急忙忙離開那壁孔自個兒回去。噢，倘若這壁孔給別的同伴見得，他們看見裏面有我爹，那是多麼的丟臉。我撿起一塊石子，邊跑邊自遠處投向那不知羞恥的寡婦的屋子。聽到同伴們奔跑的脚步聲，和憤懼的怒罵聲。我直奔回家，我要投訴娘，讓娘教訓爹。管他將發生甚麼事情，爭吵呀、流血呀，甚至離婚，都行。但是，背叛的行爲不能。到了家，我登上階梯，進入爹平日關起門、在里面工作的房間。眞

dirumah aku naik menudju kamar jang biasa ajah tutup dan kerdja sendirian didalamnja. Betul, didalam kamar masih ada sungkur, djadi ajah tak kelaut, tak mentjari uang tapi kerumah djanda pendjual kue, kue daging itu. Aku dapati ibu sedang mendjerang kawah untuk persiapan ketan jang mesti kudjual besok. Nafasku turun naik, sesak penuh kemarahan. Melihat aku gelisah tak keruan ini, ibu djadi tjuriga. Bertambah tjuriga setelah aku mengikuti ibu terus, kedapur ketengah rumah, keluar mengambil air, kedapur lagi, ketengah rumah.

— „Mengapa kau? dikedjar orang? kau berkelahi?"

— „Tidak, tidak apa2, tapi .... " —

— „Ada apa .... kau putjat" — kata ibu. Dan aku tak tahan lagi. Ini suatu pengchianatan jang tak ada taranja, dan mesti dihamparkan dihadapan ibu.

Ibuku, wanita tua jang setia, djudjur dan sabar.

— „Sini mak," — kataku.

— „Ada apa2 tentang ajah. Sini duduk!" — Aku pimpin tangan ibu ketengah rumah dan duduk dekat pelita. Dadaku turun naik, gemetar marah, sedih malu.

— „Ajah kemana mak?"

— „Ajahmu kelaut kan"

— „Tidak, tidak kelaut. Bohong!" — Dan aku tak sabar lagi. Sudah biasa, kami anak2nja selalu berterus terang, tak ada rahasia, bebas, tapi penuh hormat.

— „Ajah bukan kelaut. Ada disana."

— „Habis kalau tak kelaut kemana? Dia kan sudah turun sebelum kau turun habis mengadji tadi." —

— „Ajah ada dirumah Basimah!" — kataku dengan gagah dan marah.

— „Kerumah Basimah? Dari mana kau tahu dia ada disana" —

— „Aku mengintip kesana; ajah ada disana, pak Kadir pun ada djuga" —

— „Mengapa kau kesana? Bukannja melantjarkan pengadjianmu; berdjemaah sembahjang?" —

的，「孫古爾」還在房中，爹確實沒有出海，不去尋找錢財，却去那販賣點心——「肉」點心的寡婦的家。我找到娘，她正在煮着大鍋，要做糯米團，准備明天給我去叫賣。我氣喘吁吁，怒氣凌盛。娘瞧見我煩躁不安，生了疑心。娘到廚房，到屋裏，到外邊取水，又到廚房，又到屋裏，我一直尾隨不休，娘更是生疑。

「你怎麼了？被人追逐？吵架了？」

「不，沒什麼事，可是………」

「什麼事………你面色蒼白，」娘說，而我再也忍不住了，這是一種不能比並的背叛，必須在娘面前鋪陳。

我娘，是一個忠誠老實沒脾氣的老婦人。

「娘來這裏！」我說道。「關係爹的事，這裏坐下！」我牽着娘的手，進屋中，坐近灯旁。我胸膛起伏，抖顫、憤怒、傷心、羞愧。

「娘，爹到那裏去了？」

「你爹可不是出海了。」

「不，沒出海！騙人！」我再也按捺不住。坦坦白白，絲毫無隱瞞，自由放縱，可是充滿敬意，這是我們小孩子的習慣。

「爹沒有出海，在那邊！」

「要不是出海去，在哪裏？在你剛才唸完經，離家之前，他不是走了？」

「爹在巴西瑪家！」我理直氣壯，憤憤不平說。

「上巴西瑪家？你怎麼知道他在那邊？」

「我到那邊偷看，爹在裏面，加迪爾伯伯也在。」

「你爲什要去那邊？不去教堂唸經，參加祈禱？」

— „Aku sering mengintip dengan kawan2. Rumah Basimah sering ada laki2 masuk. Sekarang ajah ada disana." —

— „Biarkan dia. Nanti mak bereskan. Tapi mengapa kau mesti mengintip, biarkan urusan orang lain, perduli apa, djangan lagi!" —

Mendengar kata2 ibu ini, betul2 aku djadi lebih heran. Mengapa ibu tidak marah seperti aku marah pada ajah. Pengaduanku tidak berhasil. Tapi tentu nanti ada apa2 antara ibu dan ajah, sebab tadi ada perkataan „bereskan".

Aku pergi kekamar tidur. Dari djauh kedengaran lontjeng sepuluh kali ditangsi militer Belanda. Tak lama sudah itu kedengaran bunji langkah orang, langkah ajah naik tangga. Kedengaran menudju ruang tengah. Aku mendekatkan telinga kedinding. Bunji ajah bitjara dengan ibu. Tak djelas. Tapi tenang, satu2 suara ibu lebih tenang. Tidak terdjadi apa2. Aku menanti. Tak ada pertengkaran. Kemudian suara itu hilang. Ajah masuk kamar. Ibu meneruskan djahitan. Aku Bertambah heran. Barangkali besok pagi ada apa2, sebab ibu tak mau bertengkar tengah malam, kalau2 kedengaran tetangga.

Besok pagi aku lekas2 bangun. Kudapatkan ajah sudah duduk2 diruang makan. Kulihat dia sedang membatja. Aku bentji melihatnja. Tak didengarnja langkahku melewati ruang makan itu. Tapi sampai aku pergi berdjualan kue, sebelum sekolah tak ada apa2. Aku pulang kerumah, tak ada pertengkaran. Pergi kesekolah, lantas pulang, ajah ada dirumah, sedang omong2 dengan ibu tenang sekali. Hari itu tak ada apa2. Tak ada perkelahian. Pengaduanku tak berhasil.

„KAU djangan ke-mana2 lagi bila malam hari" — kata ajah „Habis mengadji, lalu beladjar dirumah. Batja2 buku" ajah tahu bahwa aku sanang membatja tjerita2, dongeng2, sjair Aku diam. Malam itu aku tersiksa. Malam itu ajah keluar lagi tidak kelaut, sebab sungkurnja tetap ada sadja dikamar ke djanja. Kemana lagi kalau bukan kerumah Basimah berangkali

「我常常和同伴們去偷看。巴西瑪的家，不時有男人進去，爹現在裏面。」

「讓他去吧！等會待娘來料理。可是，你爲什麼一定要去偷看？別管人家的事，與你何干？別再如此！」

我聽了娘的這番話，委實感到驚奇。娘爲麼什不和我一般，對爹生氣。我投訴無効。但是，等會娘與爹之間，自然會有事故。因爲娘剛說過要「料理」。

我回房睡覺去了。聽見遠處荷蘭兵營的鐘，響了十下。不久，傳來脚步聲，爹踏上階梯，走進屋中。我將耳朵靠近牆。爹和娘說着話，聽不清楚，可是鎮定，一句一句，娘的聲調更是鎮定。沒有什麼事故。我帶着，還是沒有爭吵。隨後聲音消失，爹進入房裹，娘依舊做着針線活，我更是摸不着頭腦，也許明早有事，娘不想在深夜口角，生怕被四鄰聽知。

次日一早我趕緊起身，發現爹已坐在飯廳里，正在看報。我厭惡看他。我躡脚走過飯廳，他沒看見。然而，一直到我上學之前，去買點心，沒有發生什麼事，我回家來，也沒有口角。上學去，放學回來，爹在家中，正和娘談話，異常平靜。這日安然無事，沒有動武，我投訴無効。

「你夜晚別再上那裏去！」爹說。

「唸完經，就在家中學習，看看書。」爹知道我愛看小說、神話、詩。我不作聲。一夜，我心裏難受。這一夜，爹又出去了。沒出海，因爲「孫古爾」依然在他工作室裏，又上哪裏去了？如若不是去巴西瑪的

Dua malam, tiga malam, aku tersiksa. Dan ajah selalu keluar malam tapi bukan kelaut. Ibu tenang2 sadja. Aku tidak mengerti. Mau bertanja segan, sudah sadja, toch ibu sudah kuberi tahu, bukan salahku. Hanja sekarang aku djadi tersiksa. Rumah kami penuh rahasia menurutku. Bila siang2 aku bertemu dengan kawan2ku, terasa mereka mengedjek dan mempermainkan bola matanja. Barangkali mereka sudah tahu ajah sering2 kerumah Basimah. Aku tak perduli dan aku mendjauhkan diri dari mereka. Malam menguntji diri, siang menjendiri. Kawan2 ajah masih seperti biasa, sering datang, bitjara2 pelan2, keras, berdebat, tenang bersemangat lalu pulang, datang lagi jang lain, berulang begitu terus.

MALAM itu aku masuk kamar, membatja. Kudengar ajah melangkahkan kaki, dan kudengar pula beliau bitjara dengan ibu, tenang; dan kudengar langkah ibu mengantarkan ajah sampai tangga, lalu hilang suaranja. Ibu masuk kembali membuka kamarku.

„Kau beladjar? Habis beladjar lekas tidur! " — kata ibu. Aku tidak mendjawab. Ibu masuk kembali. Tapi keinginan untuk keluar menemui kawan2, tambah mendesak. Ingin mengintip rumah djanda Basimah. Tapi lama2 keinginan itu bertambah kurang. Mata djadi pedas dan ngantuk. Menguap dua tiga kali. Merebahkan diri dan enak sekali, mengudjurkan badan jang penat. Dari djauh terdengar lontjeng sepuluh kali. Lontjeng ditangsi militer Belanda. Biasanja hari begitu kami bersiap pulang dari mengintip. Sekarang aku telentang dipembaringan. Kira2 lima menit sesudah lontjeng, tiba2 terdengar bunji letusan jang hebat, menggegar bumi. Dar, der, dur.........tang, tet, tet......... tet .... tet .... pandjang sekali. Kemudian bunji letusan bom jang dahsjat sehingga rumah terasa bergegar. Aku bangun dan bangkit, lekas membuka pintu, keluar. Dalam gelap itu kelihatan tjahaja api membubung keatas dan suara menggelegar keras, sehingga daun djendela terdengar ber-derak2

家。兩三夜，我心裏難堪。而爹老是夜晚出去，但不是出海。娘一直保持沉靜。我蒙在鼓裏。要問，又怕。算了吧！反正我已經告訴了娘，不是我的錯。僅有一點：我現在心裏難受。我覺得：我們家充滿祕密。白天，當我碰見我的友伴，我感到他們在譏笑，和玩弄着眼珠子。大約他們早已知道，爹不時去巴西瑪的家。我不管，我遠遠地躲開他們。夜晚，我把自己關閉起來，白天，我單獨自個兒玩。爹的朋友依然與往日一般，時常來，小聲說話，高聲爭論，神態安然。回去了，別的又來，如此川流不息。

這一夜，我進入房裏，看書。我聽到爹的脚步聲，又聽到他與娘說話，聲調鎮定；我聽到娘送爹到梯口，聲音就闃然了。娘又回來，打開我的房門。

「你在學習？學習後趕緊睡覺！」娘說。我不作答，娘又去了。但是，要出外會見友伴的念頭，分外催迫——渴望去偷看巴西瑪的家。然而，久而久之，這念頭逐漸消褪了。眼睛酸澀而瞌睡，打了兩三個呵欠。躺下身子；而伸直困累的身子，眞是舒適極了。遠處荷蘭兵營傳來十下鐘聲。平日，這是我們去偷看幕來的時候。這時，我却仰臥在睡榻上。約莫鐘響之後五分鐘，突然聽到巨大的爆炸聲，震動大地。轟、轟、轟……噠、噠、噠……音響甚長，隨後是炸彈的強烈爆炸聲，以至屋子在搖撼。我驚醒，跳起身，慌忙開了門，走到外面。在黑暗中，瞥見火光向上直冒，音响轟隆，窗扇格格有聲。彼處此處傳來連續的步槍

Disana-sini terdengar bunji rentetan senapang dan berondongan senapang mesin. Kadang2 kedengaran letusan senapang satu2, hilang satu2 lagi; hilang dan kebakaran, api menjembur keatas, mendjulang. Langit mendjadi terang dan kebakaran terlihat arah tempat tangsi militer Belanda dan gudang sendjata Belanda dikampung Baroh kira2 satu setengah kilometer dari rumah kami. Kudengar ibu keluar.

„Tangsi militer dan gudang sendjata, mak" — kataku.

„Ajo masuk tidur! Naik lekas, masuk kerumah."

„Mak, ajah kemana?"

„Biarkan dia, mudah2an tak ada apa2" — Ibu memimpin aku keruang tengah dan memeluk aku. Dan aku djadi takut, tjemas, bimbang, ada apa2 ini.

„Berdoalah agar ajahmu selamat."

„Mengapa ajah, mak?"

„Tidak apa2, sebentar lagi djuga kembali. Tidurlah!" Aku tak bisa tidur. Bunji dentuman, letusan sudah agak djarang2. Djauh malam sekali kudengar ajah datang, dan masuk lalu bitjara pelan-pelan dengan ibu. Kemudian suara itu lenjap. Pagi2 kudapati ajah sudah tak ada lagi dirumah. Beliau sudah pergi.

„Kemana ajah, mak?"

„Dia pergi. Kau habis sekolah djangan ke-mana2 lagi. Tinggal dirumah sadja. Nanti malam ajahmu datang."

Malamnja kutunggu, tapi ajah belum djuga datang. Sampai djam sepuluh ajah belum datang djuga. Beberapa lama kemudian kudengar langkah orang. Langkah ajah masuk keruang tengah. Bitjara dengan ibu. Aku bangkit dan mendapatkan ajah, lekas2 ajah ngomong: — „Kau belum tidur? Tidurlah sudah malam. Kau radjin2 beladjar ja! Ajah pergi lagi. Besok lusa ajah datang. Baik2 tinggal dengan emakmu" —. Belum sempat aku mau berkata, ajah sudah turun dan pergi lagi. Kami antarkan sampai djalan depan rumah. Besoknja malam kudengar lagi ajah datang, tapi sebentar sekali dan pergi lagi. Dan lima hari sesudah kedjadian itu, satu kedjadian jang tak

聲和機關槍聲。間或聽見步槍一聲聲響，又一聲聲消失，闃靜了。而燃燒之處，火舌高伸，朝上飛騰，天空照得通明透亮。看得出，那是荷蘭兵營，與巴羅村的荷蘭軍火庫所在的方向。離開我家約莫一公里半。我聽見娘走出來。

「娘，荷蘭兵營和軍火庫！」我說。

「快，進去睡覺！趕緊上來，進房去！」我就走到屋裏去了。

「娘，爹上那裏去？」

「別管他，願他無事。」娘牽我到正廳，緊抱着我。我感到害怕、憂慮、惶惑，這之中有什麼呢？

「祈禱吧！願你爹平安。」

「娘，爹怎麼了？」

「沒有什麼，再過一會，就回來，去睡吧！」

我睡不着。轟隆聲、爆炸聲俏滅了。深夜裏，我聽見爹回來，他一走進來就與娘小聲談話。以後語音闃然。絕早，我發現爹已不在家，他早走了。

「娘，爹上那裏去了？」

「他走了，你放學後，別再到別地方去。留在家中，今夜你爹要回來。」

這夜我等着，可是，爹還未回來，直到十點鐘，也還未回來。不久，我聽到有脚步聲，爹進入正廳，和娘談話。我跳起身來，去見爹，爹連忙說道：「你還未睡？去睡吧！夜深了。你要勤奮讀書，懂麼？爹又要走了，明後天爹回來；好好與你娘在一起。」我還未及開口，爹已下了階梯，又走了。我們送到屋前的路上。隔天夜裏，我又聽到爹回來，然而，片刻之間，又走了。

發生了那件事——那一件使我們村裏人不能忘却的事——之後的第五天，三卡車的荷蘭兵開到我們村子來，全副武裝，他們直朝巴西瑪的

dapat dilupakan orang kampungku. Tiga truk militer Belanda datang kekampung kami lengkap dengan sendjata berat. Mereka menudju rumah Basimah. Rumah djanda itu dikepung dan dikelilingi barisan bersendjata, sesudah dibongkar, pintu dan djendelanja, mereka mengadakan penggeledahan. Sudah itu rumah itu dibakar, api mendjilat habis, terdengar bunji letupan api makan kaju2an dan bambu. Orang2 kampung kami melihat sadja dari djauh. Beberapa orang jang ditjurigai ditangkap, dan umumnja orang2 republiken. Waktu itu siang djam 12.00. Sorenja barulah diketahui, rumah Basimah dibakar militer Belanda karena rumah itu markas gerilja jang sudah lama ditjium Belanda tapi belum diketahui dimana pastinja, tempat pertemuan kaum gerilja pelawan Belanda jang baru2 ini meledakkan gudang sendjata dan menghantjurkan asrama tentara Belanda. Basimah sendiri tidak diketahui dimana dia, apa sudah ditangkap atau dibunuh, tidak seorangpun dikampung kami jang mengetahuinja. Dua hari sesudah pembakaran itu, ajah belum djuga pulang. Hari ketiganja rumah kami didatangi militer Belanda dua truk berisi penuh tentara Nica. Semua lemari, latji2, dan loteng diperiksa. Beberapa surat2 dan buku2 dibawa serta. Aku dan ibu melihat sadja dengan rasa tjemas. Ibu agak putjat dan beliau memeluk badanku. Sesudah tanja2, dan ibu mendjawab seperlunja, mereka pergi. Beberapa hari rumah kami diawasi oleh polisi, militer, kemudian oleh resersi, dan resersi ini adalah keluarga ibu sendiri. Mereka me-lihat2 dari djauh. Ajah tidak pernah datang. Seminggu kemudian ada jang mengabarkan beberapa orang ditangkap dan ditembak Belanda ataranja Basimah.

KAMI kebingungan apakah ada ajah diantara mereka, tertangkap dan dibunuh. Tapi kebingungan segera lenjap setelah seorang nelajan kawan ajah datang membawa ikan dan membawa surat dari ajah. Antara lain surat itu berbunji begini:

„Agar kau radjin2 Beladjar. Sesudah tammat SR segeralah

家跑去。那寡婦的家，被武裝部隊包圍了。門窗全被搗毀，又被搜查，之後，在那屋子點起火來。火舌四處亂捲，發出木材和竹片的破裂聲，村人僅能在遠處旁觀而已。有幾個受懷疑的人被捕了，大抵是共和國份子。那時是中午十二點鐘。午後方才知道，巴西瑪的屋子被荷蘭兵燒毀，因為那屋子是游擊隊的司令部。荷蘭很早嗅到有這麼一個司令部，可是還未曉得它的確實地點。那幢屋子又是新近爆炸軍火庫與毀壞荷蘭兵營的反荷游擊隊的集會地點。巴西瑪的下落不明，被逮捕或被殺害，我們村裏沒有人知道。焚燒事件兩天後，爹也還未回家。第三天，荷蘭兵到我家來，兩卡車滿載着尼加㈠兵；櫃子、抽屜，和樓頂全被搜查。一些信件與書本被帶走。我與娘憂慮的看着，娘臉色有點蒼白，她抱緊我的身子。在娘回答了必要的問話之後，他們走了。有好些日子，我家被警察、軍人監視，往後是奸細。這些奸細，有的是我母族的人，他們自遠處監視，爹沒有回來。過了一禮拜，有人稍來消息：幾個受逮捕而被荷蘭槍斃的人中，有巴西瑪在內。

我們惶惑不安，受逮捕而被槍斃的人裏面，有沒有爹呢？可是，這惶惑馬上就消失了，一個漁人，爹的同志自爹處攜帶了魚和信來，信中這樣寫道：

「望你勤奮讀書，小學畢業後，立刻動身到椰加達來。爹往井里

㈠荷蘭佔領印度尼西亞的軍部隊名稱。

berangkat ke Djakarta. Ajah menudju Tjirebon dan akan berangkat ke Jogja, disana menggabungkan diri. Kau dan emakmu dan adikmu agar selalu tenteram, djangan malas mentjari makan, tolong emakmu mentjari kehidupan untuk kalian. Seorang pendjual djadja Basimah jang rumahnja sering kau intip adalah pahlawan sedjati, setia dan tabah mendjalankan tugas."

Demikianlah surat itu. Dan kehidupan kami berdjalan seperti biasa. Berdjualan kue, ketan, goreng pisang, tikar. Kami lebih terasing meskipun dikampung sendiri. Orang2 jang bekerdjasama dengan Belanda semakin sedikit dan berubah mendjadi republiken. Tiga bulan kemudian datang seorang nelajan kawan ajah dan membawa surat. Ajah sudah di Jogja menggabungkan diri, sudah bertemu dengan anak2nja jang sudah lebih delapan tahun ditanah Djawa. Jang tertua aktip dalam persiapan proklamasi kemerdekaan dulu sewaktu di Djakarta. Dan lima tahun kemudian ajah datang dari Djawa. Kedjadian jang penting ialah: Akupun waktu itu pulang liburan dari Djakarta melihat ibu dan kampungku, dan bukan itu jang penting. Jang penting ialah: kami memindahkan tulang2 majat pahlawan jang meledakkan gudang mesiu, sendjata militer Belanda 5 tahun jang lalu, menjapu bersih asrama tentara Belanda jang menjebabkan kerugian jang berat. Tulang-tulang pahlawan itu dipindahkan kemakam pahlawan jang baru dibuat. Pahlawan sebanjak 50 orang. Jang paling terhormat diletakkan ditengah-tengah : makam itu makam pahlawan Basimah. Pada penutupan, ajah berkata: bahwa Basimah adalah seorang wanita pedjuang, gerilja jang paling djudjur, setia dan tabah, disiplin, tekun, setia mendjalankan tugas. Hendaknja djiwa kita meneruskan djiwa Basimah, djiwa pahlawan. Basimah jang dulunja pernah orang2 sangka sudah terlempar dari masarakat, ternjata dengan kesedaran dengan pengertian jang dalam, adalah pedjuang tanah air. Bahwa Basimah pernah melakukan kesalahan achlak, tidaklah dapat didjadikan ukuran untuk selamanja. Segala itu berobah, berobah ke jang baik. Basimah pernah disangka mendjadi pendjual badan, tapi orang

仗，後又想到日惹，去取得聯系。願你與你娘以及你弟，長此安寧，切勿怠惰，勤於謀食。助你娘尋求一家生計。那個兜賣點心的巴西瑪，你時常去她家偷看的，是一個眞正的女英烈，忠心赤膽執行任務。」

信的內容如上。我們的生活一如往常：販賣點心、糯米團、煎香蕉、草席。我們被隔絕得更厲害，雖然是在自己的村子裏。

與荷蘭合作的人愈來愈少了，逐漸變成共和國份子。三個月後，一個漁人，爹的同志稍信來了。爹已在日惹取得聯系，已經會見居留爪哇八年以上的孩子們，最大的一個，過去在椰加達時曾在宣佈獨立的籌備工作中積極活動。

五年後，爹自椰加達歸來。有一件重要的事情：我那時也自椰加達回來渡假，探望娘和故鄉。但這並不重要，重要的是：我們遷葬了烈士的骸骨，五年前，他們炸毀了荷蘭的軍火庫，和肅清了荷蘭兵營，致使荷蘭遭受巨大的損失。這些烈士們的骸骨遷葬至新建的烈士墓，爲數五十人。最受尊敬的坟墓置於中央。這是巴西瑪烈士墓。在閉幕辭中，爹說道，巴西瑪是一個女戰士，最正直的游擊隊員，忠實而堅決，守紀律、專一，眞心執行任務。我們應該發揚巴西瑪精神，烈士精神。過去，人們曾認爲，巴西瑪已爲社會擯棄，而她分明是一個有高度的覺悟與認識的民族戰士。巴西瑪曾有過道德上的錯失，但這却不能當作永恆的尺度，一切都變了，朝好的方面變。巴西瑪曾被人看成賣淫婦，可

jang menjangka pendjual badan itu, adalah orang2 jang tidak sedar sudah mendjual kehormatan dirinja dalam pengabdiannja pada imperialis Belanda. Dan banjak lagi kata2 ajah jang mengenangkan djasa-djasa Basimah serta pahlawan lainnja. Aku sendiri terkenang 5 tahun jang lalu: sewaktu ajah membuka kertas dirumah Basimah dulu, jang kusangka uang, duit pembajar badan Basimah, adalah peta jang menundjukkan djalan menudju ketempat-tempat jang penting gudang mesiu dan asrama tentara Belanda. Dan malam itulah malam terachir perentjanaan penghantjuran gudang dan asrama itu. Betapa besarnja dosaku pada Basimah jang sudah menjangka begitu djauh tentang achlaknja. Ternjata achlak Basimah setelah diselidiki adalah achlak pahlawan, dan pak Kadir dulu itu adalah penghubung ajah dengan gerilja2 lainnja, gerakan2 dibawah tanah.

Sudah itu terasa betapa ketjil dan sedikitnja sumbanganku untuk revolusi. Aku masih berhutang, berhutang pada revolusi. Ini harus kubajar.

SAMPAI sekarang, bila aku pulang kekampungku, tak lupa aku sengadja lewat makam taman pahlawan itu, dan mataku terpantjang pada tembok nisan jang litjin manis terpelihara, bertulisan: Basimah. Aku terdiam tertegun dan menjesal: mengapa waktu itu aku masih begitu ketjil. 1946 umurku baru mendjelang duabelas tahun, belum bisa berbuat banjak untuk revolusi, selain mengantarkan surat2 rahasia jang penting untuk kawan2 ajah jang sama2 bergerak dibawah tanah, surat mana aku sendiri tidak tahu bahwa surat itu adalah surat penting. Pikiranku hanja satu: tiap malam mengintip kerumah Basimah. Kini tak perlu mengintip, dia ada ditengah djiwa revolusi, terang membara. Bekas rumahnja sudah tumbuh subur serumpun pisang. Nama penghuninja ditengah-te-

是，有這種想法的人，正是不自覺出賣自己的人格，爲荷蘭帝國主義服務的人。爹還說了很多話，追懷巴西瑪及其他烈士的功績。我想起五年前的過去：爹在巴西瑪家打開的那張報紙，我誤認爲錢，還給巴西瑪的賣淫錢，却是張地圖，指點着去到軍火庫與荷蘭兵營的重要地點的路線。而那一夜，是决定炸毀軍火庫與兵營的計劃的最後一夜。我對巴西瑪有多大的罪過呀！曾把她的道德估量得那麼淪落。經過考查之後，分明巴西瑪的道德，是英雄的道德。而以往那加迪爾伯伯，是參與其他游擊隊員的聯絡員，從事地下活動。

自這以後，我感到我對革命的貢獻多麼微小，我依然負債，對革命負債，這我必須償還。

時至今日，當我回到故鄉時，我不會忘却：有意經過烈士墓。而我的眼睛，緊盯着那照料得光滑秀美的墓碑，上面寫着：「巴西瑪」。我呆立無聲，悔恨：爲什麼當時我還那麼小，一九四六年，我的年紀才剛要滿十二歲，除了送緊要的秘密信件給爹的同事是從地下活動的同志，就不能多替革命做事。我自己也不知道是些緊要的信件。我的念頭只有一個：每夜去窺探巴西瑪的屋子。現在不必去窺探了。她已在革命英烈

ngah makam2 pahlawan tempat jang paling terhormat bagi patriot untuk pengorbanannja jang sudah abadi, dan tulisan itu dengan tulisan merah saga menantang: B A S I M A H.

之中，明晃熾熱。她的故居，早長了一簇茂盛的香蕉樹。但她已名列于烈士墓的居民冊中，這是已經作出不朽的貢獻的愛國者最榮耀的地方。字跡是用醒目的大紅寫成：「巴西瑪」。

註　釋

kerdjasama 合作
kemewahan【名】豪華，奢侈，闊綽
republiken 共和國份子
bekot 杯葛，抵制
kemelaratan【名】窮困
kebandjiran 泛濫
sembojan 口號
edjekan 嘲笑
keluh (keluh kesah) 歎息
djala 網
simpati 同情 simpatisan 同情者
bisik 耳語，低語
mengadji 唸經；研讀，研究
djarang 稀少
kaum co 合作份子
kaum non 不合作份子
tenteram 寧靜
timah 錫
tjair 液體
bara 熾燃的火炭
lengket 黏結，黏附
mengintip 窺視
djanda 寡婦
tjantik 美麗，漂亮
berdjadja 兜賣
dewasa 成年
menampung 承受；收容
melolong 吠
gemetar 顫抖，戰慄
ranting 枝；支部
sela 縫隙
pelita 燈
pendirian 立場，意見
intai 窺視，偵察
randjang 床，榻
lontjeng 鐘
ngantuk 想睡
menguap 打呵欠
menganjam 編織
tikar 蓆
rangsang 刺激；興奮
betis 小腿
gerutu 發牢騷
antjaman 威脅
mejakinkan 令(人)深信；使信服
maksjat 惡行，罪行
hibur 安慰 hiburan 娛樂
pitjis 一角錫幣，一鈁
rongsokan 破舊物
musium 博物館
perai 休假
rahasia 秘密
gagal 失敗，挫折
serobot 搶佔，奪去
dentang 釘鐺聲

chianat 背叛 pengchianat 叛徒
hidung belang 好色鬼
kutuk 詛咒
haram djadah 私生子
sajup 模糊，隱約
adu, menga-dukan控告
menghadjar 教訓
tjuriga 懷疑
tjerai 分離，離婚
sembahjang 祈禱，拜神
langkah 步；步驟
tjerita 故事，小說 mentjeritakan 講(故事)，敍述
dongeng 神話，故事
sjair 詩
siksa 刑罰；折磨
kuntji 鎖
tangga 梯
penat 倦累
telentang 仰臥
antar, mengantarkan 送行；遞送
kepung 包圍
markas 司令部
gerilja 遊擊隊
tjium 嗅；吻
lemari 櫥
latji 抽屜
putjat 蒼白

memeluk 抱，擁抱
resersi 警探
nelajan 漁人
tammat 畢(業)，結束，完
pahlawan 英雄
sedjati 眞正的
taban 堅決，果斷，沈着
tugas 任務
terasing (→ asing＝外來的，外國的；陌生) 被隔絕
liburan 假期 (ber-) libur 放假
majat 屍
makam 墓，陵
disiplin 紀律
tekun 孜孜不倦
djudjur 誠實；正直的，公正的
ukuran 尺寸；尺度，標準
achlak 道德
djasa 功績，功勞
penghubung 聯絡者
hubung 聯絡
sumbangan 貢獻；捐獻
hutang 債
nisan 墓石
menjesal 懊悔 menjesalkan 令(人)遺憾；對……感遺憾
serumpun 一叢，一簇
patriot 愛國者
abadi 永恆的，不朽的

Rp. 30.

出版者：統一印尼基金會
Jajasan Indonesia Tunggal
Glodok I A
P.O. 1181/Dak
Djakarta
振源印務公司承印

Tjen Goan Ps 5217/62/3000 Bk.